

منطقی‌ترین مسیر برای تحولات منطقه

روند کلی مذاکرات ایران و گروه 5+1 از مذاکرات استانبول 2 تا بغداد و چند روز آینده در مسکو نزولی بوده و هر روز ابراز تردیدها و بدبینی‌ها نسبت به سرنوشت مذاکرات روبه‌افزایش است.

غلامرضا کریمی*

روند کلی مذاکرات ایران و گروه 5+1 از مذاکرات استانبول 2 تا بغداد و چند روز آینده در مسکو نزولی بوده و هر روز ابراز تردیدها و بدبینی‌ها نسبت به سرنوشت مذاکرات روبه‌افزایش است.

به‌طوری که گمانه‌زنی‌ها در مورد برگزار شدن یا نشدن مذاکرات مسکو هم شروع شده است و البته این یک طرف ماجراست و در طرف دیگر تلاش‌های جدی برای تداوم مذاکرات و به نتیجه رساندن آنها در جریان است.

شدت بدبینی نسبت به سرنوشت مذاکرات وقتی افزایش یافت که از یک طرف مذاکرات در سطح معاونین طرفین که می‌بایست دستور کار مذاکرات مسکو را تعیین می‌کردند به دلیل کار شکنی معاون اشتون و عدم پاسخگویی به نامه‌های باقری انجام نشد و طرف ایرانی هم اعلام کرد که دور آتی گفت‌وگوها در مسکو در صورتی موفق خواهد بود که معاونان و کارشناسان بتوانند برای محورهای پیشنهادی ایران و 5+1 دستور کار مشخصی آماده کنند.

از طرف دیگر مذاکرات ایران و آژانس که می‌بایست قرارداد #171 توافق ساختاری» که در آن شرایطی را برای بازدید بازرسان آژانس از مراکز خاص نظامی ایران نظیر سایت پارچین فراهم می‌کرد، امضا نماید ولی طرف ایرانی متن تهیه شده توسط آژانس را نپذیرفت. البته سلطانیه نماینده دائم ایران در آژانس تأکید کرد که تهران مانع از بازدید بازرسان آژانس از مرکز نظامی پارچین نمی‌شود به شرطی که این بازدیدها در چارچوب سندی اساسی و در قالب یک برنامه کاری مورد توافق طرفین باشد.

به عبارت دیگر ایران معتقد است که طرفین ابتدا موارد مشکوک و اشکالات را برشمرد و بررسی و بازدیدها توسط نمایندگان آژانس انجام شود و پس از بازرسی دیگر آن موضوع تمام شده تلقی شود و از دستور کار فعالیت‌های بعدی به‌طور کامل خارج شود، زیرا براساس تجربیات قبلی ایران می‌داند که بازرسی‌های آزاد و رها هیچ زمانی موجب اعتمادسازی از سوی بهانه جویان و آنهایی که عناد و کینه نسبت به ایران دارند، نخواهد شد و تا چندین سال این روند بازرسی از تأسیسات نظامی که خارج از توافق پادمان‌ها هم هست ادامه خواهد یافت و اعتماد غربی‌ها هرگز جلب نخواهد شد.

اگر چه موفق نبودن مذاکرات ایران و آژانس تأثیر منفی بر میزان موفقیت مذاکرات مسکو گذاشته است، ولی سفر فردای لاوروف وزیر خارجه روسیه به تهران و پیچیده شدن تحولات سوریه و همچنین نشست نمایندگان گروه 5+1 در فرانسه در آستانه مذاکرات مسکو می‌تواند به‌عنوان تلاش‌های اساسی برای پیشرفت و احیای امیدها نسبت به مذاکرات مسکو تلقی شود.

در واقع وزیر خارجه روسیه تلاش دارد از طریق احیای طرح گام به گام پیشنهادی کشورش امیدها را نسبت به مذاکرات مسکو افزایش دهد، البته با توجه به رسمیت شناختن جایگاه ویژه ایران در حل بحران سوریه توسط روسیه و کوفی عنان نماینده ویژه دبیرکل سازمان ملل، به نوعی تداوم مذاکرات ایران و گروه 5+1 به‌عنوان بخشی از راه حل بحران سوریه در نظر گرفته شده است.

به عبارت دیگر با توجه به حمایت روسیه از رویکرد کوفی عنان مبنی بر دخالت دادن ایران در حل بحران سوریه و رد آن توسط مقامات آمریکایی و حتی فرانسوی، رقابت و اختلاف بین ایران و آمریکا نه تنها در مسئله هسته‌ای بلکه در بحران سوریه نیز افزایش یافته است زیرا روشن است که با توجه به روابط بسیار نزدیک تهران و دمشق، حل بحران در سوریه بدون کمک ایران بسیار دشوار و پیچیده است؛

ضمن اینکه استفاده از حربه نظامی برای حل بحران سوریه نتایج غیرقابل پیش‌بینی را در خاورمیانه به بار می‌آورد و اوباما هم در آستانه انتخابات ریاست‌جمهوری نمی‌خواهد به اقدام نظامی دیگری متوسل شود که بر بی‌اعتباری شعارها و برنامه‌های او نزد افکار عمومی آمریکا بینجامد، به هر حال به نظر می‌رسد به‌رغم زمان محدودی که تا مذاکرات مسکو باقی مانده تلاش‌های بین‌المللی برای حفظ و تداوم این مذاکرات افزایش یافته و به‌نظر می‌رسد طرفین مذاکره نیز ادامه مذاکرات را منطقی‌ترین مسیر برای آینده تحولات

پیچیده منطقه خاورمیانه می‌دانند.

* استاد روابط بین‌الملل دانشگاه خوارزمی